

Tóth János

Bioetika – Bevezetés a Bioetikába –
Piros bioetika

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen
készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

2.2 LECKE PIROS BIOETIKA

A piros vagy medikális jellegű bioetika bemutatását érdemes a klasszikus orvosi etikával kezdeni, hiszen az alakult ki először, több ezer évvel ezelőtt. A modern bioetika nemcsak új témakörökre terjeszti ki a befolyását, hanem új szemléletmód is jellemzi.

2.2.1 Klasszikus orvosi etika

A klasszikus orvosi etika alapját a **hippokratészi eskü**, illetve az abból levezethető **etikai alapelvek jelentik**. Később ezt a nemzetközi orvostársaságok, az egyes országok orvosi kamarái és etikai testületei modern megfogalmazású **kódexekké** formáltak. Ezek általában felhívták az orvos figyelmét arra, hogy rendszeresen fizesse az adóját, ne számítson fel méltánytalanul magas honoráriumot, ne legyen ittas a munkahelyén, ne kerüljön szexuális kapcsolatba betegével, ne reklámozza tevékenységét megengedhetetlen eszközökkel. Magyarországon ez még kiegészült a paraszolvencia kérdésével, mely szintén fontos orvosetikai kérdés.

Galénosz, (Pierre Rche Vigneron Litográfija, 1865 körül). Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/Gal%C3%A9nosz#/media/F%C3%A1jl:Galen_detail.jpg

A klasszikus orvosi etika **paternalista** szemléletű volt. Az orvos-beteg kapcsolat azon alapult, hogy az domináns helyzetű orvos tudja, hogy az alárendelt helyzetű betegének mi a jó, mit kell tennie a gyógyulás érdekében. A klasszikus viszonyban a páciensnek nem volt lehetősége beleszólni az orvos döntéseibe, sőt, kötelessége volt az orvos utasításainak betartása, akár még akarata ellenére is. A paternalista attitűd már a hippokratészi

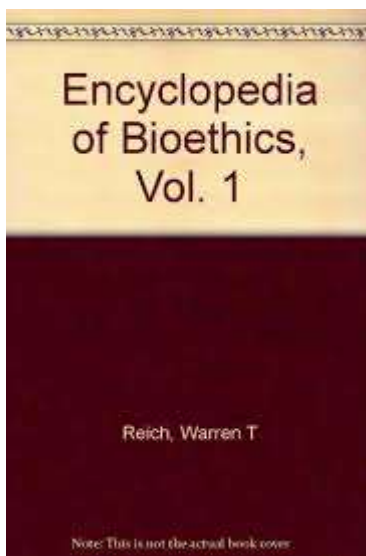
eskü „*primum non nocere*” elvében is megjelenik.

2.2.2 Modern medikális bioetika

Az utóbbi évtizedek orvosi technikájának fejlődése azonban jelentős változást hozott az orvosi etika területén is. A mesterséges táplálás, a szervátültetés, a lombikbébi, a dajkaterhesség, az új genetikai eljárások stb. számos olyan kérdést vetettek fel, melyeket a hagyományos orvosi etika keretében nem léteztek. Ezért az orvosi etikának új témák felé kellett nyitni.

A biotechnológia fejlődése mellett a másik fontos különbség, hogy a modern medikális bioetika szakítva a paternalisztikus szemlélettel a páciens–orvos viszonyt a megbízó–megbízott dimenziójában értelmezi, ahol a végső döntés meghozatalára a megbízó, vagyis a páciens jogosult. Ebben az átalakulásban fontos szerepet játszott a piaci alapon működő amerikai egészségügyi rendszer is, amelyben a páciens megbízóként, míg az orvos szolgáltatóként szerepelt.

Az új medikális bioetika kialakulásában meghatározó szerepe volt az *Encyclopedia of Bioethics* megírásának, amely Warren T. Reich vezetésével történt 1976 és 1978 között.

Warren T. Reich: *Encyclopedia of Bioethics*, Forrás: <https://images-na.ssl-images-amazon.com/images/I/41-BojDqxML.jpg>

Ezután a bioetikai kutatások fő áramlatát André Hellegers-től (1926-1979) és Georgetown Egyetem Kennedy Etikai Intézetéből elinduló irányvonal határozta meg, ami elhomályosította a potteri koncepciót. A bioetika ún. georgetowni irányzata számára a bioetika az orvosi és etikai szakértelem szakmai kombinációját

jelentette. Az így értelmezett bioetika a gyógyítás klasszikus kérdései mellett klónozás, abortusz, eutanázia, eugenetika, géntechnológia, agykutatás stb témákat is vizsgálta. **A** **medikális vagy georgetowni bioetika** tehát nemcsak a potteri bioetikától, hanem a klasszikus orvosi etikától is különbözött. Egyrészt a medikális bioetika témaköre sokkal szélesebb volt, mint az orvosi etika, amely elsődlegesen a gyógyítás etikai kérdéseivel foglalkozott, másrészt a szemléletük is különbözött.

H. Tristram Engelhard (1941-2018) számára bioetika nem egy egységes és koherens jellegű szisztematikus elmélet, hanem inkább csak egy sajátos nyelvezet, egy módszer, egy sokoldalú ismeretrendszer, amely lehetőséget ad a különböző (medikális jellegű) bioetikai témák tárgyalására.

2.2.3. Vallásos és szekuláris bioetika

A klasszikus orvosi etika szorosan összefonódott a vallással, míg a modern bioetika a szekuláris gondolkodással. Ezért a mai napig jelentős különbség van a vallásos és a szekuláris bioetika között. Ez a különbség jól érzékelhető olyan témakörökben, mint abortusz, eutanázia, művi megtermékenyítés stb. Az egyik fő különbség a vallásos és a szekuláris bioetika között, hogy az előbbi az élettel kapcsolatos alapvető „történeket” Istenre bízva, míg a szekuláris bioetika ezekben a helyzetekben az önrendelkezést hangsúlyozza. **A vallásos felfogás szerint az ember nem az élet ura, hanem csak gondozója, míg a szekuláris modernitás szerint az ember joggal tekint magára úgy, mint az élő és élettelet természet urára.**

A vallás kultúrkörönként is változik, és azon belül is számtalan felekezet lehetséges. Ezzel összhangban a különböző vallások és felekezetek között lehetnek kisebb vagy nagyobb különbségek olyan bioetikai kérdések megítélésében mint például fogamzásgátlás, abortusz vagy béranyaság.

Természetesen a szekuláris bioetika sem egységes a különböző ideológiák a bioetikai témákban is különböző álláspontot képviselhetnek. Így például a liberalizmus, nacionalizmus és konzervativizmus, bioetikai kérdésekben is különböző álláspontot foglal el. A *liberalizmus*, amely persze szintén nem egységes, általában a személy autonómiáját és önrendelkezését, a *nacionalizmus* a nemzet érdekeit, a *konzervativizmus* pedig a hagyományokat és a bevált értékeket hangsúlyozza. Míg a liberalizmus előtérbe állítja az *észt*, mert bízunk abban, hogy a ráció segítségével minden kérdés, így a bioetikai kérdések is elrendezhetőek, addig a nacionalizmus és a konzervativizmus sokkal szkeptikusabb az ész jelentőségével kapcsolatban, és az individuális észen túlnyúló szempontokat és értékeket hangsúlyozza.

- **Progresistas**
- **Románticas**
- **Colectivistas**
- **Individualistas**
- **Propiedad privada aceptada**
- **Propiedad privada rechazada**

Ideológiák osztályozása.

Forrás:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/7/75/Ideolog%C3%ADas_pol%C3%ADticas.PNG/375px-Ideolog%C3%ADas_pol%C3%ADticas.PNG

(Tóth János, SZTE)

Kérdések

Mit értünk piros bioetika alatt?

Jellemezze a modern medikális jellegű bioetikát!

Mi a fő különbség a vallásos és a szekuláris bioetikák között?

Szakirodalom

Kovács József (2006): *A modern orvosi etika alapjai*. Medicina Kiadó. Budapest.
Susanne Charles (1999): *Bioetika*. Ludovika Egyetemi Kiadó Kft.

Warren T. Reich (1978): *Encyclopedia of Bioethics*. Free Press.

